

קורל יעקב

לזכר נשמת אבי הרה"צ ר' יעקב יצחק בן הרה"צ ר' משה מנחם סיניגל זצ"ל
רב דק"ק "שערי שמים" רומנישער שוהל, באיטט סייד, נוא יארק

וי"ל עוד עפ"י דברי האריז"ל, שיש ניצוץ של קדושה בתוך הקליפה בסוד – ואתה מחי את כולם, לכן ביום פורים שיש הארה גדולה, אם בלא דעת אמר – ברוך המן, אז הי' מגיע הברכה להניצוץ של הקדושה שהי' בתוך הקליפה, אבל כשיאמר בדעת אז חיו' יביא הארה להקליפה.

ביתר ביאור – עיקר הגלות הוא להוציא ניצוצי הקדושה מן הקליפה, וכיון דפורים הי' יום מעולה עד מאד, ויש בה אור גדול, אז כשהוא במצב – לא ידע, הוא יכול להוציא הניצוצי הקדושה מן הקליפה, וזהו המדרגה הגדולה של – עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי.

וי"ל עוד עפ"י דברי הבני יששכר - איתא בחולין (קלי"ט) מרדכי מן התורה מנין דכתיב (שמות, ל', כ"ג) מר דרור, ומתרגמינן מירא דכיא – שמתל – מ"ר, הוא בגימטריא – עמל"ק, דהיינו שע"י התורה שעסק בה מרדכי נעשה דרור לישראל ונעשו חפשים מקליפת עמלק – זה המן הרשע, וזהו דמתרגמינן - מירא דכיא, ובאת הקבלה מרדכי"י - מ"ר דכ"י, דכי - הוא לשון טהרה, דהיינו מרדכי בתורתו טיהר את כל אשר התעורר קליפת עמלק את מרכבה הטמאה בכישופים, עד אשר בעיר את המרכבה טמאה מן הארץ, שהוא המן הרשע עם עשרה בניו. **ולפ"י י"ל** שע"י ברוך מרדכי נעשה ארור המן, דהיינו שלא נשאר שום ניצוץ של קדושה בהמן, והי' כולו ארור.

וי"ל עוד עפ"י דברי הפרי צדיק (הרה"ק ר' צדוק הכהן זצ"ל) הטעם ששאל המלך חמל על אגג, כמ"ש (שמואל א', ט"ו) ויחמול שאל על אגג, ועי"ז יצא ממנו באותו לילה שורש המן, וכמ"ש (במגילה, י"ג) ומה שילם לי ימיני דלא קטלי שאול לאגג דאתיליד מיני המן, כיון שראה שאול שיש בו באגג שורש נשמת ר' שמואל בר שילת, וכמבואר בסנהדרין (צ"ו) מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק, ומנו רב שמואל בר שילת (עפ"י גירסת העין יעקב) שלא יצא ממנו עדיין, ועי"ז הניצוץ נאמר - ויחמול שאול על אגג (אף שאין מקבלין גרים מעמלק, י"ל דר"ש בר שילת יצא מאחד מהם שבא על בת ישראל).

וי"ל באופן אחר (בדרך חידוש) עפ"י דברי דו"ז המנחת חינוך (מצוה תר"ג) אפשר אף שבביאת משיחנו יכרת עמלק מכל וכל, ולא יהי' זכר להם, מ"מ הזכירה תהי' תמיד מצות עשה לזכור ולא לשכוח מחיית עמלק. **ולפ"י י"ל** דלכאורה צ"ע מהו התועלת לומר היום – ארור המן, הלא הוא כבר מת הרבה שנים, וכבר נאמר - שם רשעים ירקב. **ולדברינו י"ל** כמו דיש חיוב לעתיד לבוא לזכור מחיית עמלק, אע"פ שכולם כבר נהרגו ע"י משיח צדקנו, כמו"כ בזמן הזה יש חיוב לזכור מחיית עמלק אף שכבר מתו בימי מרדכי ואסתר, ומטעם זה אומרים – ארור המן, דאע"פ שכבר מת יש מצוה תמיד לזכור מחייתם. **ולפ"י מובן** דרק בפורים יש חיוב זה ולא ביו"ט אחר, כיון שזה הי' חלק מהמצוה של זכירת מחיית עמלק.

וי"ל עוד עפ"י דברי הקדושת לוי זצ"ל, מה שאומרים בפיוט – כל המועדים בטלים וימי הפורים לא נבטלים לעולם, והטעם שפורים יותר חשוב משאר יו"ט, דהנה כל המועדים הם זכר ליציאת מצרים, ואיתא בברכות (י"ב) שהנסים בימי המשיח יהי' גדולים מנסים שהי' במצרים, ולכן יתבטל נס יציאת מצרים נגד הנס שהי' לעתיד לבוא, אבל פורים הי' הנס של מחיית עמלק שהרגו את המן הרשע ובניו, והגאולה העתידה מתחלת במחיית עמלק, ואי"כ יש שייכות בין פורים לגאולה העתידה, ומפני זה - וימי הפורים לא נבטלים. **ולדברינו י"ל** שאפילו אחר מחיית עמלק יש מצוה תמיד לזכור זכירת מחיית עמלק, ולכן ימי הפורים לא נבטלים לעולם, דהיינו אפילו לאחר מחיית עמלק.

פעם בפורים אמר המגיד מטריסק זצ"ל - רבש"ע היום (פורים) הוא קבלת התורה כדאיתא בשבת (פ"ח) – הדר קבלה בימי אחשוורוש, ולפני קבלת התורה היתה קריעת ים סוף - מן - ומי באר, ואנו מקוים שגם היום המצא לישראל השפעות טובות ופרנסה ליהודים שיוכלו לעסוק בתורה במנוחה – מען זאל קענינן יצן און לערנען תורה במנוחת הנפש והרחבת הדעת אכ"ר.

ב) שושנת יעקב וכו' ארור המן אשר בקש לאבדי ברוך מרדכי היהודי (שושנת יעקב) צ"ע למה לא אומרים בפסח ג"כ ארור פרעה וברוך משה. **ע"פ פטו"ט י"ל** שרק בהמן הרשע אומרים - ארור המן, שהי' רשע מרושע יותר מכולם, שביקש להשמיד כל היהודים, מנער ועד זקן טף ונשים, משא"כ פרעה ביקש להרוג רק הזכרים, כמ"ש (שמות, א', ט"ז) ויאמר מלך מצרים וגו' אם בן הוא והמתן אתו, ואם בת הוא וחיי, ומטעם זה אומרים - ברוך מרדכי, שבזכותו ניצלו כולם.

וי"ל עוד עפ"י דברי השפת אמת, שהמן ועמלק היו רשעים וכוונתם היתה להרע לכל הדורות הבאות, כמו שראינו שגזר לאבד כל היהודים מכל הדורות, ובכל דור חייב אדם לראות כאילו גזר על דור זה, וכמו שאומרים ארור המן אשר בקש לאבדי דייקא, ולעומת זה הי' מרדכי הצדיק יסוד עולם לכל הדורות, כמ"ש - דובר שלום לכל זרעו, שיש צדיק לשעה, ויש צדיק קבוע לדורות, וכיון שהמן הרשע רצה לאבד כל הדורות, נתן לנו הקב"ה תשועה בימים אלו לכל הדורות, כמ"ש - והימים וגו' נזכרים וגו' בכל דור. **ולפ"י מובן** ההמשך של שושנת יעקב – תשועתם היית לנצח ותקוּתם בכל דור וכו' ארור המן אשר ביקש לאבדי, דהיינו כיון שהמן גזר לאבד כל היהודים מכל הדורות, צריך כל אחד ואחד בכל דור לקללו, שגם הם נכללים בגזירתו, וגם צריך כל אחד ואחד לברך את מרדכי היהודי שבזכותו ניצל כל אחד ואחד.

וי"ל עוד עפ"י דברי המהר"ל (אור חדש) שהטעם שכל המועדות עתידות להתבטל חוץ מפורים, שפורים בא בשביל שהמן הי' עומד לכלותנו מן העולם שלא יהיו נמצאים כלל, ואם המן חיו' הי' מכלה את ישראל, לא הגיעו ישראל לימי המשיח כלל, לכן ימי הפורים לא יהיו נבטלים, מאחר שימי הפורים באים על זה שלא הי' המן מכלה ישראל מן המציאות לגמרי, עד כי לא יהיו נמצאים כלל, והש"י נתן להם המציאות, לכן יקיימו המועד הזה אף לעתיד לימות המשיח, שאם לא הי' פורים לא הגיעו לימי המשיח, אבל יציאת מצרים אף אם לא יצאו ממצרים, אפשר שהי' להם מושיע אחר, ואולי ע"י משיח היו נגאלים, לכן כל המועדים שהם זכר ליציאת מצרים יהיו בטלים, משא"כ פורים שאם לא הי' בטול למחשבת המן חיו' היו ישראל כלים, ולא הגיעו אל הגאולה של המשיח. **ולפ"י י"ל כוונת הפיוט** – תשועתם היית לנצח, ותקוּתם בכל דור ודור, שלכאורה צ"ע מה הם שני הדברים, תשועתם לנצח, ותקוּתם בכל דור ודור. **ולדברינו י"ל** שע"י פורים הגיעו לימי המשיח, וזהו תשועתם היית לנצח, שגאולת משיח יהי' לנצח, והתקוה הוא שנוכה שמשכיח יבוא בדורינו.

וי"ל באופן אחר, עפ"י דברי חז"ל - חייב אדם לבסומי בפוריא, עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. **ולפ"י י"ל** שבאמת אין כאן תועלת לומר ארור על רשעים שכבר מתו, וכבר נאמר - שם רשעים ירקב, וגם אין צורך לומר - ברוך מרדכי, שכבר אמרו חז"ל – גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייתם, ולכן מובן שלא אומרים - ארור פרעה וברוך משה, אבל בפורים יש תועלת גדולה לומר - ארור המן וברוך מרדכי, שיש חיוב לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, ולכן צריך לכתחלה לומר - ארור המן וברוך מרדכי, כדי שנוכל לקיים אח"כ החיוב לבסומי בפוריא עד דלא ידע ביניהם.

וי"ל באופן אחר, עפ"י דברי הנתיות (בהקדמה לספרו מגילת סתרים) עפ"י הגמ' במגילה (י"ב) קרי לי יהודי וקרי לי ימיני, אמרה כנסת ישראל חזי מה שילם לי ימיני דלא קטלי שאול לאגג, דאתיליד מיניי המן דבעי למקטלני, מה עשה לי יהודי דלא קטלי דוד לשמעני דאתיליד מיניי מרדכי דמיקני בי המן, והנה בצרת המן אף שהיו הרבה חייבים בהעונש, מ"מ הי' בהם צדיקים גדולים, דהיי' החרש והמסגר אלף, ולהם הי' הצער גדול, וכיון דמרדכי הי' סיבה לצער הגדול ההוא, יש עליו קצת דין, והנה גם להמן יש קצת הזכרת זכות, כי אמרו חז"ל - גדולה הסרת טבעת יותר ממ"ח נביאים וז' נביאות שעמדו להן לישראל, והרי המן הי' סיבה להטוב הגדול ההוא, והנה אמרו שדוד המלך עליו השלום אמר ז' פעמים - בני בני אבשלום, והוציאו מז' מדורי גיהנם, והיינו מחמת הזכירו זכות על בנו אבשלום, אי"כ כ"ש כשכל ישראל מזכירין ומברכין הצדיק ומקללין הרשע, ולזה חייבנו חז"ל בראותם שיש קצת דין על מרדכי, וקצת זכות להמן, לכך חייבין כל ישראל לומר בפורים, בעת שנזכרם, לפני הקב"ה - ארור המן, להורידו מטה מטה שלא יזכר לו זכות זה - וברוך מרדכי, להעלותו מעלה מעלה, ולהסיר מעליו דין של מעלה שיש קצת עליו, וכן באסתר וזרש, כי אסתר מחמת שזימנה את המן גרמה צער, וזרש יש לה זכות באמרה נפול תפול לפניו, ומעלין לאסתר ומורידין לזרש.

יש להביא רא' לדבריו, שלכאורה צ"ע למה נאמר - ארור המן אשר ביקש לאבדי, הלא גם בלא זה הי' מצוה לקללו, כיון שמזרע עמלק הוא, ומלחמה לה' בעמלק מדור דור, גם לא ניתן טעם למה באמירת - ברוך מרדכי, נאמר רק - ברוך מרדכי היהודי. **ולדבריו י"ל** שהטעם שאומרים - ארור המן, הוא כדי לסלק קצת זכות שיש לו, שע"י שביקש לאבדי הוא התעורר אותנו לתשובה, והטעם שאומרים - ברוך מרדכי, כיון שהוא יהודי, דהיינו לרמוז קצת טענה שהי' עליו, שכנסת ישראל אמרו - ומה עשה לי - יהודי, דהיינו כיון שדוד המלך לא הרג את שמעי בן גרא, שמרד במלכותו ונתחייב מיתה, יצא מזרעו מרדכי הצדיק דמיקני בהמן, כשלא השתחוה לו, ולכן גזר להשמיד את כל היהודים.

וזה לא כדברי מוה"ר ר' ארי' לייב צינץ זצ"ל אב"ד פלאצק (דרשות מהרא"ל) הנה בסברא החיצונה הי' מקום לומר שהגזירה של פורים הי' באשמת מרדכי שהתגרה בהמן ע"י שלא השתחוה לו, ולעומת זה אין כ"כ אשמה בהמן הרשע, כי הי' זה גזירה משמים על ישראל לסיבת החטא, ולהוציא סברא זו מלבינו נצטוונו לקלל המן ולברך מרדכי, כדי שיתאמת לנו האמת שהמן הי' אויב לישראל מצד עצמו, וע"כ הוא הי' שבת אפו של השי"ת להוציא הגזירה אל הפועל על ידו, ולעומת זה ע"י מרדכי הצדיק שעורר את ישראל לתשובה שלימה ע"י שתגלה ישועתן של ישראל, אמנם בפוריא חייב אינש לבסומי עד דלא ידע להבחין בזה, ושוב יתעורר אצלו השאלה מה נשתנה מרדכי מכל הצדיקים שנצטוונו לברכו, ומה נשתנה המן מכל הרשעים שנצטוונו לקללו.

שמעתי בשם הגאון ר' יעקב עמדין זצ"ל, רמז להכות כששומע את שם של המן בקריאת המגילה, הוא מן הפסוק (דברים כ"ה, ב') והי' אם בן הכות הרשע - סופי תיבות של - והי' אם בן - המן - הכות הרשע.

ג) איתא במגילה (ט"ז) נאמר (אסתר ו', י"ב) וישב מרדכי אל שער המלך - שמרדכי שב לשקו ותעניתו. **צ"ע** הלא אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק, וא"כ איך שב אל שער המלך בשקו. **המהרש"א תי'** שהכוונה היא לפני שער המלך, אע"פ דאל שער המלך משמע לעיל בתוך שער המלך כדכתיב - ויבא עד שער המלך כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק, הכא מוכח דאל שער המלך הוא עד שער המלך.

וי"ל באופן אחר, עפ"י דברי האלשיך, שמרדכי לא הי' לבוש בשק על בגדיו באופן שאין לבוא אל שער המלך, רק תחת בגדיו באופן שיכול לבוא אל שער המלך.

וי"ל עוד עפ"י דברי היוסף לקח, שמרדכי הי' יושב בשקו ותעניתו, ולא בא אל שער המלך עד יום שלישי לצום שבאה אסתר לדבר למלך. **ולפ"ז י"ל** שהמן לא ראה את מרדכי מיום שהכתיב את האגרות, ולכך נאמר (אסתר ה', ט') וכראות המן את מרדכי, דהיינו שעד היום ההוא לא ראה אותו.

וי"ל באופן אחר (בדרך חידוש) הנה זה שאחשורוש הושיט את שרביטו הזהב לאסתר כשבאה אצלו בלי הזמנה הי' נס גדול, וכמבואר בגמ' במגילה (ט"ו) שנעשה ע"י ג' מלאכים, דהיינו אחשורוש מצד עצמו אף פעם לא נהג כן, ומי שבא אצלו בלי הזמנה הי' נהרג בלי שום הצלה, אבל עכשיו שהוא הושיט את שרביטו לאסתר, וראה שדבר טוב בא מזה, דהא אסתר הזמין לו לסעודה, וגם הבטיח לו שאז תגיד לו מאיזה עם היא באה, אז נשתנה מחשבתו וחשב שאדרבה הוא דבר טוב להושיט את שרביטו, ובכלל הי' יותר טוב לו ולמלכותו אם הי' יותר קל לאנשים להגיע למלכות, ולכן אחר מעשה זה שאחשורוש הושיט לאסתר את שרביטו הזהב נשתנו הנהגת המלכות, והי' יותר קל להתקרב למלכות, ונחות דרגא כל הנהגת המלכות, וגם נתקן שיכול לבוא לשער המלך בלבוש שק, ומטעם זה נאמר (אסתר ה', ט') ויצא המן ביום ההוא וגו' וכראות המן את מרדכי בשער המלך, דהיינו באותו יום נשתנה הדין, והי' יכול לבוא לשער המלך בלבוש שק, ומטעם זה מרדכי הי' שם.

וי"ל עוד עפ"י דברי הנתיות (מגילת סתרים) נאמר (אסתר ד', ב') ויבא עד שער המלך - רימו שלא רצה ליכנס כלל לשער המלך, כי נשבע שלא לפשוט את השק, ואין לבוא אל שער המלך בלבוש שק, וממילא ידעו הכל שאינו רוצה לחזור אחר סיבות, והי' תמיד עסוק בשקו, ובוזה הי' ידוע לכל העולם כי אינו נכנס לשער המלך כלל.

גליון זו מוקדשת לזכר נשמת ר' יעקב בן עזרא נקש זצ"ל, נלב"ע ט' אדר תש"ס, יהי זכרו ברוך

לזכר נשמת זקנתי אסתר בת הקדוש ר' יואל זצ"ל, אשת זקני הרה"ק ר' משה מנחם שפיגעל זצ"ל אדמו"ר מאסטראו - קאלושין, נלב"ע ביום הולדתה יב' אדר ב' תשכ"ה. ולזכר נשמת אבי' הקדוש ר' יואל בן ר' אברהם צבי שלוסנער זצ"ל, מעיר שעדליץ פולין, ובניו אהרן, יעקב, יוסף, ובנותיו גאלדא, ושיינדל, וכל בני ביתם שנהרגו ע"י הגרמנים ימ"ש בימי השואה הי"ד.

פעם אחת בפורים, הכריז הגאון ר' מאיר שפירא זצ"ל טעות הוא לומר שהמן רצה להרע לנו, אדרבה הוא רצה להעניק לנו חג נוסף, והוא מקרא מפורש במגילה, המן בא אל אחשורוש ואמר ישנו עם אחד וגו' ודתייהם שונות מכל עם ר"ל כל החגים שהם חוגגים כולם באו להם "מכל עם" הגוזרים גזירות, ולבסוף נחלם מפלה חוגגים היהודים, כך יש להם פסח מפרעה, אולם ואת דתי המלך אינם עושים ר"ל מנחך אחשורוש אין עדיין להיהודים חג, ולכך אם על המלך טוב יכתב לאבדם, וסופך לנחול סוף מר, וממילא יהי' להם חג פורים שמח.

הרה"ק ר' שלמה מקארלין זצ"ל, הקשה מפני מה ביקש המן הרשע להשמיד ולהרוג את היהודים רק ביום אחד, והרי בכמה ימים הי' מוסיף גזירה לגזירה, אלא אף זו משנאתו של אותו רשע, אמר שמא נעשה נס ליהודים, והגזירה תבטל, ויעשו יו"ט לדורות, לא יהא להם משתה ושמחה אלא יום אחד בלבד. (וגם על זה לא הצליח, שהיו"ט הוא שני ימים, פורים ושושן פורים)

גדול ליהודים ורצוי לרוב אחיו, דורש טוב לעמו, ודובר שלום לכל זרעו - בטרם שנתקבל הגאון ר' מאיר שפירא זצ"ל לרב בגלינא, יצא שמע גדול לפניו, ובכל זאת היו כאלה שהתנגדו להתמנותו, אך לאחר הדרשה הראשונה שדרש, הסכימו כולם בלי יוצא מן הכלל, רמז לזה יש במגילה - אמר אז הרב - כשמרדכי היהודי הי' גדול ליהודים, הי' רצוי רק לרוב אחיו, אך כיון שנעשה דורש טוב לעמו, אז הוא גם דובר שלום לכל זרעו. (סיפורי הגאון ר' מאיר שפירא זצ"ל)